

DANYI ZOLI FÜGÉT MUTAT

Danyi Zoltán: *Átcsúszik kékbe*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2003

*Nem tart rá igényt a virtualitás.
Hinnéd, jól megvan, míg gereblyéz, kapál,
gyümölcsfának gödröt, víznek árkot ás.
Nyugalmat a hold, a csillag se talál.*
(Danyi Zoltán: Négy sor a kertészhez)

Vannak költők, akikről színek jutnak elsőre az eszembe. Janus Pannoniusról korának színe: az arany. Balassiról a sebéből kiömlő vér színe. Wathay Ferencről a Dunántúl közönséges tájainak rejtélyes alkonyi szürkésege. Berzsenyiről Nikla téli hava. Apollinaire „vagy fehér, vagy feketé”-je, „köztes szín sosem”-ja. Lorca fekete bikája és Kassák pirosa fehér-fekete alapon. Radnóti pásztori prizmájának dörrenésszerűen összeolvadó színe. Pilinszky műtőlámpa fehérje. Petri szarbarna koporsója. Danyi Zoltán verscinek színe zöld, helyesebben zöldek. A világoszöld betűk verseskötetének címlapján, melyek más szint hirdetve jósolják, hogy itt az egész, költöstül, versestül, olvasóstul „Átcsúszik kékbe”. A Délvidék hamar kiegészítő zöldje, a Vajdaság, Bácska szomorúzöldje, amiben vénasszonyok járkálnak „portábilis keresztbe” kapaszkodva. A kert, igen – írásaiban immár megkerülhetetlennek tűnő, de Danyi Zoltánnál természetesen és visszautasíthatatlanul jelen lévő – kert zöldje. E zöldben pedig a kertész és a pásztor, miközben „botra dőlve reszket” mindkettő agóniája, afféle mozdulatlansága, mint amilyen a szilárd testek részecskéié. Agónia és mozdulatlanság, melyre a költő – ez esetben végre jogosan használható e szó – a költő – izlelgetem ismét e finom tabut, amely ott hevert a szekrény alján a művészet és Karinthy ifjúkori (elfelejtett) füzeté mellett – és még egyszer: a költő csak vágyódik. Vágyódik a mozdulatlanságra, de elmozdul, beremeg itt-ott. A kép néha homályos lesz, ami költészetben nem hátrány. Az egyetlen, amit úgy tűnik biztosan ismer, az agónia. Nem Pilinszky agóniáját (persze vannak metszetek), hanem a sajátját, „valamint a klórszag, a klór” – félreérthetetlen, tisztító, mégis bántó – „szagát”. Ismeri a sötétzöldet, Csontváryt, „az egyetlen járható utat”, és ennek bánatát, e bánatban is tud kicsit ironikus maradni, néha ki tudja – mert ki is kell mindenkinek – kicsikét nevetni saját magát. Ám legnagyobb gyengéje egyben érzékenységének mutatója, hogy nem ismeri a haragoszöldet, nem ismeri a dühöngő zseni írásmódját, ne várja tőle senki, de ugyanakkor – hála tán pont ennek a gyengéjének – nem ismeri a fiatal költők önkanonizáló nyálcsorgását sem, azaz nem divatos, nem ajánl,

nem káromkodik (mégis fület mutat), nem utánoz (mégsem felejt). Költő, aki egy-két verset elejt nekünk, hiszen könyvét Szegeden szinte sehol sem kapni, s mivel Újvidéken adták ki, képzelhetjük, mennyire fogják másutt: Pécsen, Debrecenben, Győrben vagy Budapesten ismerni. Pedig ezt a lírát érdemes volna. Eltekintve néhány – számomra – túl gyöngéd verstől, e fiatal költőtől első verseskötetbe nem várt mennyiségben, minőségi líra árad. Helyesebben: csurog, mint afféle apró patakocsk a nem létező alföldi hegy hűvös völgyében, míg tisztást, nagyobb folyamat vagy szikrázó tavat nem ér. De, amint nincs és – amíg a debreceni cívisek fel nem építik – nem is lesz hegy ebben a pusztában, úgy Danyi Zoltán költészete is sajnos olvasatlan, néma, mégis úgy érzem, e némaságban is gerinces, tartja magát érzékenyen, ismeretlenül, szépen, hogy fületét majd megöntözte egy „száraz nyárvégen”. Csakhogy itt már átcsúsztuk a zöldből kékbe.

WEINER SENNYEY Tibor

SZÍNHÁZ

BOLHA A FÜLBE

Úgyes csalás Georges Feydeau talán legismertebb műve, a *Bolha a fülbe*, amely a szabadkai Népszínház Ristić után másodszor színházzá avanszált Jadran mozi-beli játszóhelyén látható a belgrádi Ljubomir Draškić rendezésében. Feydeau a színpadi szemfényvesztőknek abba a csoportjába tartozik (Scribe-bel, Labiche-sal, Bissonnal, Sardou-val együtt), amely a félreértésekre, összetévesztésekre, hazugságokra, leleplez(őd)ésekre épülő bohózatú dramaturgiai gépezet működtetésével vált ismertté és népszerűvé. Mint minden szemfényvesztés, a feydeau-i is a valóságot elfedő látszaton alapszik. Ez az olyan, mintha . . . , holott egyáltalán nem az elv a *Bolha a fülbe* esetében a hűtlenségre vonatkozik. Mindenki megcsalja a társát, legalábbis így véli a társ, mert félreért, téved, s nem utolsósorban, mert neki is pont az a szándéka, csakhogy ő sem meri megtenni, csak képzeli. Ebből, a valószerű valószerűtlenségekből a darabíró franciás szellemmel és frivolitással táplált, komikus helyzetekből és nyelvi humorból szőtt színpadi forgatagot szerkeszt. Helyzet- és nyelvi poént poénra halmoz, közben – ha nem tévedek – ezt nem minden hátsó szándék nélkül tette. Óvatosan, messziről mintha utalna rá, hogy a képtelen helyzeteket produkáló bizalmatlanságnak afféle társadalmi, erkölcsi gyökerei vannak, a hazugságok és a hazugságoktól való félelem nem csak